

ЩОДО РЕЗУЛЬТАТІВ ПРЕЗИДЕНТСЬКИХ ТА ПАРЛАМЕНТСЬКИХ ВИБОРІВ В БОЛГАРІЇ

А. О. Филипенко, завідувач сектору досліджень Південного регіону в місті Одесі центру регіональних досліджень НІСД

Висновки

1. Перемога партії «Продовжуємо зміни» (ПЗ) створює потенційну можливість виходу Болгарії з тривалої політичної кризи, пов'язаної із нездатністю парламентських партій сформувати уряд. Водночас ймовірні партнери: партії «Є такий народ», «Демократична Болгарія» та Болгарська соціалістична партія (БСП) наразі обережно коментують перспективи переговорів.

2. Низька явка виборців продемонструвала втому суспільства від тривалої політичної кризи та нездатності «партій протесту» досягти згоди та сформувати уряд. З іншого боку, запит на зміни зберігається, свідченням чому є голосування економічно активних громадян, насамперед молоді, за партію «Продовжуємо зміни», лідери якої Кирил Петков та Асен Василев ототожнюють з реформами та боротьбою з корупцією. Проявом протестних настроїв можна також вважати появу у парламенті євроскептичної партії «Вьдраджане».

14 листопада 2021 р. відбулися вибори президента та Народних Зборів (парламенту) Болгарії. Парламентські вибори відбуваються вже втретє у поточному році, оскільки за результатами двох попередніх спроб – 4 квітня та 11 липня жодна з політичних партій не змогла ані одноосібно, ані у коаліції сформувати уряд.

Вибори характеризувала низька явка (38,7% проти 42,19% на виборах 11 липня 2021 р.). За їх результатами, до Народних Зборів потрапляють сім партій та блоків, які подолали 4-х відсотковий бар'єр:

- «Продовжуємо зміни» (ПЗ) – 25,65%;
- Громадяни за європейський розвиток Болгарії – Союз демократичних сил (ГЕРБ-СДС) – 22,8%;

- Партія турецької меншини Рух за права і свободи (РПС) – 12,92%;
- Болгарська соціалістична партія (БСП) – 10,26%;
- «Є такий народ» (ИТН) – 9,52%;
- «Демократична Болгарія» (ДБ) – 6,34%;
- «Відродження» (Възраждане) – 4,86%;

За результатами президентських виборів, у другий тур виходять чинний президент Румен Радев (49,39%) та Анастас Герджиков (22,75%).

Особливості парламентських виборів

Несподівано високий результат показала партія «Продовжуємо зміни», яку створили лише два місяці тому К. Петков та А. Василев – два колишні міністри (економіки та фінансів) у перехідному уряді Стефана Янева. Напередодні виборів за соціологічними опитуваннями першість належала ГЕРБ-СДС, у той час, як «Продовжуємо зміни» конкурувала за друге місце з соціалістами.

Аналіз, проведений Alpha Research та Gallup International, показує, що основний виборець цієї партії – це економічно активні люди, насамперед молодь, які проживають у столиці та обласних центрах та на попередніх виборах голосували за «Є такий народ», «Демократичну Болгарію» та БСП.

«Продовжуємо зміни» стала переможцем у всіх трьох округах столиці країни – Софії, в той час, як на виборах 4 квітня та 11 липня перемогу здобула «Демократична Болгарія».

Вибори продовжили лінію протистояння так званих «протестних» партій («Є такий народ», «Демократична Болгарія», «Вставай. БГ! Ми йдемо!», які сформувалися на хвилі антикорупційних протестів влітку-восени 2020 р.), підтриманих БСП, а з іншого – «системних» партій, що знаходились при владі до квітня 2021 р. (ГЕРБ-СДС та РПС).

РПС незначно збільшила відсоток голосів (12,92% проти 10,71% 11 липня 2021 р.). Партія отримала найбільшу підтримку на закордонних ділянках, насамперед, за рахунок діаспори в Туреччині. РПС має стабільний електорат, що гарантує їй проходження до Народних Зборів. Союз з нею забезпечував більшість правлячій коаліції. Діячів РПС неодноразово звинувачували у причетності до різних корупційних схем¹. У грудні 2020 р. президент Туреччини Реджеп Тайїп Ердоган взяв участь у онлайн-конференції РПС, звернувшись із відеозверненням до її учасників.

Важливим результатом виборів є проходження до парламенту «Възраждане» – однієї з націоналістичних партій, яка виступає за об'єднання з Північною Македонією в «єдину болгарську державу», проти членства Болгарії в НАТО та вакцинації проти COVID-19. Націоналістичні партії не змогли подолати виборчий бар'єр під час попередніх голосувань 4 квітня та 11 липня поточного року.

¹ У червні 2021 р. США на підставі «закону Магнітського» запровадили санкції щодо кількох високопосадовців та бізнесменів Болгарії, включаючи медіамагната і олігарха, одного з функціонерів РПС Деляна Пеевські.

Перемога «Възраждане» значною мірою є результатом суспільного невдоволення урядовими заходами проти поширення COVID-19.

Особливості президентських виборів

На посаду президента Болгарії висувалися 23 претенденти. Головними конкурентами були діючий президент Р. Радев (БСП, підтримка від «Продовжуємо зміни» і «протестних партій») та А. Герджиков (підтримка від ГЕРБ-СДС).

На початку виборчої кампанії існували прогнози, що Р. Радев зможе перемогти у першому турі. Популярність діючого президента базувалася на уособленні його як альтернативи правлячій ГЕРБ-СДС та її лідеру Бойко Борисову. Р. Радев також підтримував антикорупційні протести влітку-восени 2020 р. Особливістю його передвиборної кампанії була відмова від дебатів з опонентами та інтерв'ю.

Проте, діючий президент не зміг набрати необхідних для перемоги у першому турі більш як 50%. На рейтинг Р. Радева негативно вплинула підтримка ним антиковідних заходів, вжитих перехідним урядом, зокрема, впровадження «зеленого сертифіката» (обмежень на відвідання деяких громадських місць для невакцинованих громадян).